

Datum

25 april 2023

Onze referentie

-

verslag

Omschrijving	Standaardisatieraad Nationaal Archief
Vergaderdatum en -tijd	3 april 2023, 15.00 uur
Vergaderplaats	Teams
Aanwezig	Arne Bakker, Gemeente Groningen Dick Bunscoeke, Provincie Drenthe en Groningen Tanja van Burgel, Ministerie van Financiën Peter Curwiel, CIO-Rijk Fred van Kan, Gelders Archief Ella Kok-Majewska, Regionaal Archief Rivierenland Wim van Nunspeet, Centraal Bureau voor de Statistiek Jacqueline Rutjens, Rijksprogramma Duurzaam Digitale Informatiehuishouding Mary-Jose van Overveld, Waterschap Brabantse Delta Lourens Visser, CIO-Rijk Afelonne Doek, Nationaal Archief (voorzitter) Jasper Slob, Nationaal Archief (team kennisproducten) Corinne Boeijinga, Nationaal Archief (notulist)
Afwezig	Geert Leloup, Nationaal Archief (coördinator kennisproducten)

1. Opening en mededelingen

De voorzitter heet de leden welkom. Vanwege de afwezigheid van Geert Leloup zit Jasper Slob namens het team kennisproducten aan tafel. Peter Curwiel, de vaste plaatsvervanger van Lourens Visser, sluit aan als toehoorder. Dit overleg was gepland als een fysieke bijeenkomst. Door afmeldingen is het een digitale bijeenkomst geworden. Voor een fysieke bijeenkomst is nog steeds animo. Het voorstel om te vergaderen op een andere en meer centrale locatie dan het Nationaal Archief wordt gewaardeerd, maar de leden met een standplaats buiten Den Haag zijn ook bereid om naar het Nationaal Archief te komen. Enkele leden stellen voor om de vergadering te combineren met een borrel van Open op Orde of een werkbezoek aan de organisatie van één van de leden van de Standaardisatieraad.

2. Verslag vorige vergadering en de actiepunten

Naar aanleiding van het verslag vraagt één van de leden of de kennisproducten die uit beheer worden genomen, helemaal van de website verdwenen zijn of gearchiveerd zijn. Daarop wordt verduidelijkt dat het verwijderde informatieblad AVG nog steeds in het websitearchief van het Nationaal Archief terug te vinden is. De op KIA gepubliceerde handreiking Videoverslaglegging duurzaam toegankelijk ontbeert die mogelijkheid en is voorlopig ontoegankelijk gemaakt voor bezoekers. Voor het archiveren van deze handreiking wordt nog gezocht naar een werkwijze. Van de vorige vergadering staat een aantal actiepunten open, waaronder de vaststelling van MDTO als standaard voor de rijksoverheid door CIO-Rijk. Tevens zou CIO-Rijk een brainstorm organiseren over de verschillende gremia die zich bezighouden met standaarden. Deze onderwerpen komen bij het volgende agendapunt aan de orde. RDDI hoopt op toenadering op het gebied van MDTO. Dat herkennen ze niet in de verwoording in het verslag. Het verslag van het vorige overleg wordt vastgesteld.

3. Stand van zaken MDTO

Jaap Haenen heeft als programmaleider Open op Orde de opdracht om MDTO tot een standaard te brengen bij het Rijk. Het traject wordt zorgvuldig doorlopen. Ten eerste is een mediator op beleidsgebied ingeschakeld om het gesprek tussen de verschillende partijen op gang te krijgen. De planning is dat MDTO wordt voorgelegd aan het CIO-beraad en de Interdepartementale Commissie Bedrijfsvoering Rijksdienst (ICBR) na de zomer.

Voorts staat in de tweede helft van april een sessie gepland over de governance van diverse landelijke standaarden op het gebied van de informatiehuishouding. Het vaststellen, monitoren en beheren van dergelijke standaarden - zoals MDTO - moet beter en structureler ingeregeld worden. ICTU onderzoekt of de beheerstandaard BOMOS geschikt is voor het beheer van standaarden op landelijk niveau.

Een lid vraagt of bij deze discussie ook de link met de Standaardisatieraad wordt gelegd. Deze sessie is inderdaad een startpunt. Vragen hieruit zullen nader onderzocht worden. Ook wordt er gevraagd of iemand van het NA aanwezig is. Dat wordt bevestigd.

Een ander lid haakt aan op het toezicht houden. In de Archiefwet is voor metadata opgenomen dat deze moeten voldoen aan NEN-norm gerelateerde standaard. MDTO wordt niet expliciet genoemd. Toezichthouders kunnen MDTO dan niet afdwingen.

Eén van de leden vraagt of MDTO voor de decentrale overheid wel is vastgesteld. Daarop wordt verduidelijkt dat de Standaardisatieraad MDTO voor de decentrale overheid heeft vastgesteld als norm. MDTO is wel nog niet voorgedragen voor het College van Dienstverlening of een andere instantie die standaarden kan verplichten.

4. Update archiveren in de keten door CIO-rijk en Nationaal Archief

Onderzoek van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed en andere inspecties heeft aangetoond dat het archiveren in de keten niet op alle fronten goed verloopt. Partijen wijzen naar elkaar als het om archiveren van overheidsinformatie gaat en daar is de burger de dupe van. Bewaartermijnen sluiten ook niet altijd goed aan. De nieuwe Archiefwet voorziet nieuwe regels, maar daarnaast nemen zowel CIO Rijk als Nationaal Archief elk op hun eigen terrein initiatieven.

Eerst wordt door CIO-rijk de 'Tussenrapportage archiveren in de keten' ingebracht en toegelicht. In september 2022 is een beleidsverkenning gestart. Deze onderzoekt welke bouwstenen nodig zijn om het archiveren in de keten te verbeteren. ARA, CIO Rijk en lid namens Regionaal Archief Rivierenland vormen samen de Stuurgroep van deze beleidsverkenning.

Eén van de leden had gehoopt op goede voorbeelden uit de gemeentelijke praktijk. De archivering is bij samenwerkingsverbanden tussen gemeenten vaak goed geregeld, omdat het geïnstitutionaliseerde samenwerkingsverbanden zijn. Daarop wordt verduidelijkt dat bij de beleidsverkenning ook gesproken is met een gemeente. Deze best practice is een periodieke inventarisatie van de samenwerkingsverbanden om grip te houden op het informatiebeheer.

Een lid stelt voor om deze rapportage ook bij het Strategisch Beraad te delen. CIO Rijk geeft aan dat het Strategisch Beraad in deze als een klankbord kan fungeren. Het klankborden zou ook door de achterban van andere leden van de SR kunnen gebeuren.

Een ander merkt op dat de voordelen van goede afspraken bij archiveren in de keten meer uitgelicht mogen worden in de rapportage. Deze suggestie wordt meegenomen. Tot slot benoemt een vierde lid de behoefte aan spelregels en een werkwijze. Eventuele andere input naar aanleiding van de Tussenrapportage kan naar Lourens Visser gestuurd worden.

Vervolgens schetst het Nationaal Archief de stand van zaken van de nieuwe handreiking Archiveren in de keten, die betrekking heeft op de eerder door een lid gevraagde werkwijze. De module over de principes is in een vergevorderd stadium. Daarna zullen nog verdere modules volgen die ingaan op de volgende vragen; Wie is waar verantwoordelijk voor? Wat zijn de inrichtingskeuzes en in wat voor soort keten zitten we?

Eén van de leden vraagt daarop of de AVG binnen de keten ook wordt meegenomen. De ene organisatie heeft soms een ander regime met betrekking tot anonimiseren als de andere organisatie. Dit wordt in de volgende module meegenomen.

Voor dit onderwerp is in de vergadering veel animo en betrokkenheid. In de volgende Standaardisatieraad komt dit onderwerp terug, zowel de beleidsverkenning als de handreiking.

5. Norm Voorkeursformaten, module 1: introductie

Het kennisproduct Voorkeursformaten is een herziening van de huidige handreiking Voorkeursformaten. Die laatste was een omschrijving van de praktijk van het Nationaal Archief. In het werkveld was behoefte aan een bredere inzetbaarheid van het kennisproduct. Daarnaast is in de huidige versie meer verbinding gezocht met archiveren by design.

De eerste module staat op de agenda ter vaststelling. Deze is niet normerend en gaat over het waarom en hoe van voorkeursformaten. De volgende twee modules hebben betrekking op enerzijds de criteria om nieuwe formaten te beoordelen en anderzijds de lijst van voorkeursformaten zelf. Deze twee modules zijn normerend en volgen nog.

Als reactie op het voorstel om een jaarlijkse herijking te doen, vraagt een lid vraagt zich af hoe overheden zich kunnen verhouden tot softwareleveranciers, die steeds weer met nieuwe formaten komen terwijl die niet altijd beter duurzaam toegankelijk zijn. We gaan niet mee in de aanwas van verschillende nieuwe formaten. De norm gaat juist gaat over erkende werkwijzen en bestandsformaten waarvan archiefvormers en -instellingen *zelf* zeggen dat ze goed kunnen beheren/bewaren/beschikbaarstellen. 'De nieuwste' bestandsformaten zijn daarbij dus niet aan de orde, tenzij ook die erkende werkwijze krijgen.

Eén van de leden vraagt of digitale toegankelijkheid ook is meegenomen. Daarop luidt het antwoord dat digitale toegankelijkheid in de latere modules aan bod komt. De digitale toegankelijkheid van documenten is gericht op publicatie. Dat is niet altijd verenigbaar met de duurzame toegankelijkheid van documenten; dat gericht is op bewaren voor langere termijn. Het gaat om standaardformaten bij archiveren. Standaardformaten voor uitwisseling is een ander onderwerp.

Eén van de leden stelt voor om alle kennisproducten aan het Strategisch Beraad voor te leggen. Daarbij wordt opgemerkt dat het ook goed is om deze kennisproducten op overlegtafels van decentrale overheden te laten toetsen.

De voorzitter geeft aan dat het goed is om te klankborden buiten de Standaardisatieraad, maar benadrukt dat dit geen formele stap is in de governance van de kennisproducten. Het gaat niet om instemming.

Omdat de voorkeursformaten van belang zijn bij het werken met een e-depot, wordt voorgesteld om dit kennisproduct voor te leggen aan de functionarissen betrokken bij het e-depot. Het belang hiervan wordt beaamd. Om iedereen de mogelijkheid te geven om input te geven op de volgende modules, wordt een openbare review gehouden. De communicatie hierover zal breed uitgezet worden, zodat ook e-depotfunctionarissen bereikt worden. De leden van de Standaardisatieraad worden opgeroepen om als ambassadeur op te treden bij de openbare review.

De Standaardisatieraad stelt de inleidende module vast en gaat akkoord met de publicatie op de website van het Nationaal Archief.

6. Herziening informatieblad Externe deskundige

Eind 2022 is uit de quickscan naar voren gekomen dat het informatieblad Externe deskundige verouderd is. Ook heeft een bijeenkomst voor externe deskundigen input opgeleverd voor de herziening.

Het voorstel is om de informatie uit het bestaande kennisproduct op te splitsen. De informatie over de werving en het profiel van de externe deskundige is bestemd voor de archiefvormer en wordt daarom toegevoegd aan de bestaande module 'Rollen en proces' van de handreiking Waardering en selectie. Informatie voor (potentiële) externe deskundigen over hun werkzaamheden en rol komt in een 'Handreiking voor de externe deskundige'. Naast de input van een redactiegroep zal het nieuwe kennisproduct ook aan enkele externe deskundigen worden voorgelegd.

De externe deskundige is de onafhankelijke partij die het burgerperspectief bij de selectielijst beoordeeld. Deze functionaris mag geen recente banden met de overheidsorganisatie hebben, maar moet wel verstand van zaken hebben. Het vinden van een geschikte externe deskundige ligt daarom niet altijd voor de hand. Een lid polst naar de mogelijkheid om het Nationaal Archief een poule van externe deskundigen te laten samenstellen. Vanwege mogelijke belangenverstremming is dit voorstel niet haalbaar.

De zoektocht naar een externe deskundige speelt bij alle overheidslagen. Bij de decentrale overheden speelt de externe deskundige in praktijk vooral een rol bij het vaststellen van hotspots. Om een handreiking ook voor de decentrale overheid relevant te laten zijn, moet daar expliciet aandacht aan besteed worden.

Een archiefinstelling heeft een persona ontwikkeld voor de externe deskundige. Een historisch onderzoeker met kennis over de lokale geschiedenis of een journalist voldoet aan dit profiel.

In de volgende Standaardisatieraad komt een verder gesprek over het werven van externe deskundigen en het maken van profielen voor deze specifieke groep aan de hand van succesvolle praktijkervaringen.

De Standaardisatieraad gaat akkoord met het aanmeldformulier. En dus met de ontwikkeling van de handreiking volgens de daarin geschetste krijtlijnen.

7. Discussie te ontwikkelen kennisproducten

De discussie over de te ontwikkelen kennisproducten spitst zich in dit overleg toe op thema's die ontbreken. Vooraf hebben de leden een lijst gekregen met thema's die bij het Nationaal Archief in beeld zijn.

De volgende thema's worden genoemd voor de ontwikkeling van nieuwe kennisproducten:

- Formaten voor uitwisseling
- Handreiking conservering met daarbij aandacht voor emulatie, preserveringstools en bitpreserving.
- Nieuwe Archiefwet, Archiefbesluit en Archiefregeling; alle nieuwe onderwerpen.
- Informatiebeveiliging op orde krijgen; hoe certificeer je je organisatie op dit vlak?
- Sleutelfuncties; een handreiking die dit onderwerp behandelt bij het archiveren van e-mail en chatberichten en aandacht heeft voor het bewaren in de context.
- Bewaren (Archiveren) bij de bron; wat is het wel en wat is het niet.

De behoefte aan kennisproducten over de laatste twee thema's wordt door meerdere leden onderschreven. Voor archivering sociale media loopt al een project van RDDI waarbij ook NA betrokken is. Hetzelfde geldt voor 'Archivering e-mail'. Persistent Identifiers loopt al via NDE. Evaluatie baseline hoort hier niet in het rijtje thuis volgens één van de deelnemers.

Koppelvlakspecificatie e-depot heeft een lagere prioritering gekregen na de vraag voor welk kennisproduct op de lijst minder animo is.

Het groeperen, het splitsen, het bepalen van de precieze scope van de genoemde thema's en de prioritering staan voor het volgende overleg op het programma.

8. Sluiting

Eén van de leden complimenteert het Nationaal Archief, omdat deze organisatie regelmatig in het nieuws is met mooie voorbeelden waarbij het belang van het

Nationaal Archief

Onze referentie

-

Datum

25 april 2023

bewaren van overheidsinformatie naar voren komt. De vergadering is geëindigd om 16:45.

Actiepunten

Nationaal Archief

- bereidt een gesprek voor over het gezamenlijk werven van externe deskundigen.